

ZUIDWOLDE

Insecten

Dinsdag 11 februari om 20.00 uur in de Boerhoorn, Oosterweg 14: Leven van insecten in Zuidwolde. Joop Verburg geeft een presentatie met veel mooie beelden over insecten zoals vlinders, bijen en kevers in hun natuurlijke omgeving. Hoe leven ze? Hoe verloopt de gedaanteverwisseling? Waar leven de voorstadia van insecten van? Zijn er veranderingen? Natuurlijk wordt er ingegaan op de veranderingen als klimaat, droogte, bedreigingen, kansen etc. en ook de eikenprocessierups wordt niet overgeslagen. De toegang is gratis.

Het Drentse Landschap

ROLDE

Winter op Kampsheide

Zondag 2 februari om 14.00 uur. Waar blijven de dieren in de winter en hoe overwinteren de planten? Leeft er in deze koude periode nog wel wat op de Kampsheide? Leerzame excursie met deskundige gidsen. Ook wordt tijdens deze excursie gewezen op grafheuvels en raatakkers (Celtic Fields) op dit bijzondere heideveldje, ooit de eerste aankoop van Het Drentse Landschap.

RUINEN

Wandeling met boswachter

Zondag 2 februari: Wandeling met de boswachter van 14.00 tot 15.30 uur. Elke zondagmiddag gaat een gids van Natuurmonumenten op stap. Ga mee, lekker de natuur in. Jas en laarzen aan en een frisse neus halen. De gids vertelt ook over de natuurontwikkeling in het gebied en natuurlijk komen de seizoenen aan bod, met de planten en dieren die daar bij horen. Na afloop staat er drinken voor je klaar. Informatie en aanmelden via: www.natuurmonumenten.nl/bcdwingelderveld

SPIER-DWINGELOO

Nature Game Drenthe

Speel The Nature Game Drenthe en maak een reis door de tijd met de Koets van Kibbelhoek. Duik met het hele gezin in het magische bos van Nationaal Park Dwingelderveld. Ga met het tablet op ontdekkingsstocht en leer van de boswachter over de natuur. Weet jij straks wat die karrensporen kras kras door het bos en de heide doen? Vanaf 8 jaar. Kosten € 17,50. Start: Van der Valk Spier-Dwingeloo, OudePostweg 8. Meer weten: kijk op de site The Nature Game Drenthe.

Voorjaarsbloei die in de winter bloeit

■ Haneklootjes is een oude naam voor speenkruid

HOOGVEEN De Plantenwerkgroep van IVN-afdeling Hoogeveen gaf eind 2019 opnieuw gehoor aan de oproep van Floron in Nijmegen mee te doen aan de eindejaars plantenjacht.

Op 29 december noteerden plantenwerkgroepen in het hele land wilde planten die op dat moment bloeiden. We verzamelden op de parkeerplaats van de Gamma aan de Groenewegenstraat naast de A28. In de berm rondom vonden we 27 soorten bloeiende wilde planten, van duizendblad en paarse dovenetel tot paardenbloem en speenkruid. Speenkruid in december? Vroeger bloeide speenkruid nadat de sneeuw in maart was gesmolten en bleef bloeien tot in mei, ook tijdens hagelbuien in april. We vonden dat een vreemd gezicht, die gele bloemen bedekt met hagelsteentjes. Toen golden de gezegden nog: maart roert zijn staart, april doet wat hij wil. Pas in mei was de r uit de maand. Klimaatverandering. Nu is het gras 's winters groen en blijft zelfs groeien, hazelaars en Zweedse elzen bloeien en er zijn wilde planten die zaden produceren. Nog zijn er mensen die twijfelen aan de opwarming van de aarde, maar die mensen zul je niet onder IVN'ers aantreffen.

Bloeiend speenkruid vonden we in de slootkant aan de noedkant van de Gamma. Speenkruid is een voorjaarsbloei die behoort tot de ranonkelfamilie. Bekende wilde planten uit deze familie zijn alle soorten boterbloemen, dotter, anemoon, maar ook wilde akelei en wilde ridderspoor. Speenkruid

Voorjaarsbloei speenkruid bij de Veeningerplas. Hero Moorlag

is evenals anemoon een bosplant van het eiken- en beukenbos. De bosbodem op Landgoed Dickninge bij De Wijk kleurt in het voorjaar geel van speenkruid en wit van anemonen. Maar tegenwoordig vind je speenkruid ook heel veel op de taluds van sloten of gewoon in het veld, zoals op de foto bij de Veeningerplas. Omdat de groene bladeren van speenkruid veel vitamine C bevatten, werd de plant vroeger vóór de bloei geplukt en meegenomen aan boord van zeezschepen. Het kruid was een probaat middel tegen scheurbuik en werd vanwege de frisse smaak verwerkt in salades. Vóór de bloei, want tijdens en direct na de bloei produceert speenkruid in de bladeren proto-anemonine en saponine en dat zijn giftige stoffen. De bladeren worden dan zo bitter, dat koeien en schapen de plant niet eten. De wortels van speenkruid bevatten anemonine, tannine en triterpeen saponine. Vroeger ge-

bruikte men daarom extracten van de plant uitwendig tegen aambeien. De stoffen worden tegenwoordig verwerkt in gezichtswater voor reiniging van de huid.

Ongeslachtelijke voortplanting

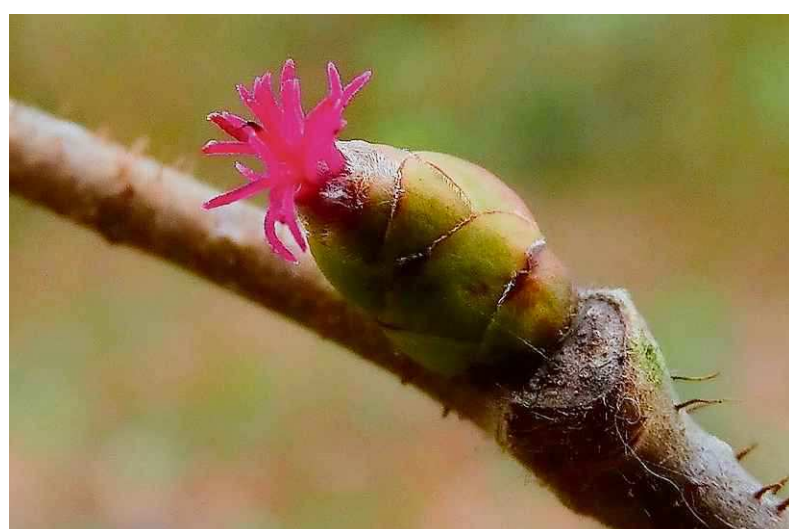
De normale gang van zaken bij wilde planten is groeien, bloeien, vrucht zetten en zaden verspreiden. Zaden kunnen worden verspreid door het water (gele lis en zwanenbloem), door de wind (paardenbloem en kruiskruiden), door vogels (lijsterbes, hulst en klimop) of zaden kleven aan de vacht van zoogdieren of aan onze kleren (klitsoorten, tandzaad en kleefkruid). De bedoeling van de plant is zich te vermeerderen, zich voort te planten. Dat kan ook op andere manieren, zonder bevruchting in een bloem, dus ongeslachtelijk. Enten, oculeren, stekken en klonen zijn voorbeelden van menselijk handelen om planten te vermeerderen. In de

natuur vind je struiken met afleggers (jeneverbes) en wilde planten die bollen, knollen of wortelstokken maken. Spit eens een speenkruidplantje uit de grond. Tussen de wortels zie je ovaalvormige zachte knolletjes, vaak in een trosje bijelkaar. Vijgwortels, zei men vroeger, maar haneklootjes was een meer voorkomende bijnaam. Kijk vooral even in de oksels van de onderste bladeren. Ook daar vind je knolletjes, nog klein en wit. Zowel deze knolletjes als de knolletjes tussen de wortels lijken op spenen. Vandaar speenkruid. Hoewel, een andere naam voor aambeien of hemorroïden is speen. Zou de naam van dit prachtige plantje daar mee te maken hebben? In ieder geval heeft speenkruid door die ovale knolletjes een aparte vorm van ongeslachtelijke voortplanting ontwikkeld. ■

Hero Moorlag

Winters warmterecord te zien aan bloeiende wilde planten

Al weer voor het vijfde achtereenvolgende jaar hebben we als Natuurvereniging Zuidwolde meegedaan aan de winterplantenjacht. Floron, de nationale wilde planten organisatie, spoort ieder jaar iedereen aan om mee te doen tussen Kerst en Oud en Nieuw om een uur lang in een gebied in de eigen omgeving te zoeken naar bloeiende planten. Met de gegevens die ze uit het hele land krijgen, kan Floron conclusies trekken over de gevolgen van omstandigheden en het klimaat. Wij zijn met een groep van 13 enthousiaste en nieuwsgierige mensen (jong en oud) een uur op pad geweest in de Volkstuin en de Vlindertuin van Zuidwolde. Na een uur hadden we 40 bloeiende plantensoorten gevonden. Gewone soorten als madeliefje, paarse dovenetel en straatgras, die altijd wel bloeien, maar ook bijzondere soorten als kroontjeskruid, steenraket en akkerreeprijs. Later zijn we met een deel van de groep nog een uurtje wezen zoeken aan de andere kant van het dorp, waar in 2014 de Idylle is aangelegd. Daar

Een vrouwelijk bloempje van hazelaar. Joop Verburg

vonden we 35 soorten, waarbij wel 20 soorten die anders waren dan die op de volkstuin. Bijzondere soorten die we daar vonden, waren soorten als beemdtkroon, bermooievaarsbek, bleekgele droogbloem en zelfs duifkruid en steen-anjer. Het is wel duidelijk dat ook dit jaar sprake is van een tot nu toe

extreem zachte winter. Zoveel bloei in december is een heel ongevoen verschijnsel. De afgelopen decade was het opnieuw warmer dan de vorige decade en zo zijn er al 5 periodes van 10 jaar waarin steeds een nieuw warmterecord wordt gemeten. Ook 2019 was na 2016 de warmste zomer ooit.

We hebben op het volkstuincomplex even speciaal naar de hazelaar gekeken. De mannelijke katjes gingen al een beetje open, maar ze verspreidden nog geen stuifmeel. Maar wanneer er mannelijke bloemen (de gele katjes) zijn, moeten er toch ook vrouwelijke bloemen zijn. Die zijn er inderdaad ook. Wanneer je nu naar de hazelaar kijkt, zie je aan de takken groene knoppen zitten. Uit die knoppen groeit in de loop van het jaar een groep bladeren met in het midden een paar hazelnoten. In deze tijd, wanneer de knoppen nog klein zijn, zit in het midden een vruchtbeginsel van de hazelnoten en daaruit steekt een aantal knalrode stempels. Dat zijn de vrouwelijke bloemen. Heel klein maar tegelijk heel mooi en de moeite waard om eens met een loep te bekijken en je ontdekking te delen met anderen. Levert geheid oh's en ah's op. ■

Joop Verburg,
Natuurvereniging Zuidwolde